

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/321475033>

GLOBALIZACIJA I SAVREMENI KONCEPT E-PROIZVODNJA (Globalization and the modern concept of e-pro....

Article · December 2013

CITATIONS

0

READS

59

4 authors:

Dušan Regodić

Singidunum University

157 PUBLICATIONS 43 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Gojko Milan Grubor

Sinergija University

32 PUBLICATIONS 18 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Aleksandar Jevremovic

Singidunum University

66 PUBLICATIONS 62 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Slobodan Jovanović

University of Defence

9 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Sinteza - International Scientific Conference on ICT and E-Business Related Research [View project](#)

A NUMERICAL STUDY OF FLOW OVER A PROJECTILE [View project](#)

SINERGIJA 2013

XIV MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP
ZBORNİK RADOVA

*"Globalizacija i
savremeno poslovanje"*

Bijeljina, Decembar 2013. godine.

**REPUBLIKA SRPSKA
UNIVERZITET SINERGIJA BIJELJINA**

XIV MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP

**SINERGIJA 2013.
“GLOBALIZACIJA I SAVREMENO
POSLOVANJE”**

ZBORNIK RADOVA

**20.12.2013. godine
Bijeljina**

ZBORNIK RADOVA

14. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP SINERGIJA 2013.

“GLOBALIZACIJA I SAVREMENO POSLOVANJE”

Autor:

Univerzitet Sinergija, Bijeljina.

Recenzenti:

1. Redovni profesor dr Milenko Stanić
2. Redovni profesor dr Dušan Regodić, dipl. inž.
3. Redovni profesor dr Slavoljub Vukićević
4. Vanredni profesor dr Smiljka Stojanović

Izdavač:

UNIVERZITET SINERGIJA

Raje Baničića bb

www.sinergija.edu.ba

Za izdavača:

Redovni profesor dr Milovan Stanišić

Tehnička obrada:

redovni profesor dr Dušan Regodić, dipl. inž.

vanredni profesor dr Gojko Grubor, dipl. Inž.

Dizajn korica:

Aleksandar Mihajlović

Godina izdanja: 2013.

Tiraž: 200

Štampa: Studio “Avalon”

ISBN: 978-99955-26-32-0

ORGANIZATOR UNIVERZITET SINERGIJA BIJELJINA

ORGANIZACIONI ODBOR:

1. Redovni profesor dr Milovan Stanišić, predsjednik, rektor Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
2. Redovni profesor dr Budimir Stakić, zamenik predsjednika, Prorektor za nastavu, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
3. Redovni profesor dr Dušan Regodić, tehnički koordinator, dekan FPI Univerzitet Sinergija, Bijeljina
4. Redovni profesor dr Milenko Stanić, dekan FPE, Univerziteta Sinergija, Bijeljina
5. Redovni profesor dr Slavoljub Vukićević, dekan PF Univerzitet Sinergija Bijeljina
6. Vanredni profesor dr Smiljka Stojanović, dekan Filološkog fakulteta, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
7. Docent dr Predrag Tošić, generalni sekretar, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
8. Vanredni profesor dr Dragomir Jovičić, FBiZ Univerzitet Sinergija, Banja Luka.
9. Vanredni profesor dr Milorad Janković, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
10. Docent dr Ranko Renovica, dekan PF Višegrad, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
11. MSc Nenad Ristić, asistent, Univerzitet Sinergija, Bijeljina
12. MSc Nataša Simeunović, asistent, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
13. Milka Nenadić, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.

SEKRETARIJAT:

Nenad Ristić, tehnički sekretar Naučnog skupa
Milka Nenadić, referent za finansijske poslove
Nataša Simeunović, odnosi sa javnosti.

Univerzitet Sinergija u Bijeljini

Raje Baničića bb

E-mail: univerzitet@sinergija.edu.ba

www.sinergija.edu.ba.

Tel. +387 55-217-109, +387 055-217-101 Faks
+387 55-219-071

PROGRAMSKI ODBOR:

1. Redovni profesor dr Milovan Stanišić, predsjednik, rektor Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
2. Redovni profesor dr Dušan Regodić, zamenik predsjednika, dekan FRI Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
3. Redovni profesor dr Milenko Stanić, dekan FPE, Univerzitet Sinergija Bijeljina.
4. Redovni profesor dr Slavoljub Vukićević, dekan PF Univerzitet Sinergija Bijeljina.
5. Vanredni profesor dr Smiljka Stojanović, Filološki fakultet Beograd.
6. Redovni profesor dr Mladen Veinović, prorektor za nastavu, Univerzitet Singidunum, Beograd
7. Redovni profesor dr Slobodan Grubačić, SANU, Beograd.
8. Redovni profesor dr Mitar Kokolj, prorektor za međunarodnu saradnju Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
9. Vanredni profesor dr Dragomir Jovičić, FBiZ Univerzitet Sinergija, Banja Luka.
10. Vanredni profesor dr Milorad Janković, Univerzitet Sinergija, Bijeljina.
11. Docent dr Ranko Renovica, Univerzitet Singidunum
12. Vanredni profesor dr Dragan Cvetković, dekan FM Univerzitet Singidunum, Beograd.
13. Redovni profesor dr Milan Miljević, Univerzitet Singidunum, Beograd.
14. Redovni profesor dr Dragoljub Ridošić, Kanada.
15. Vanredni profesor dr Branko Đedović, Tehnički fakultet, Novi Sad.
16. Ph.D Milica Stojanović, Northeastern University, Boston, MA,
17. PhD Milena Radenković, Director of the Software Systems Course, School of Computer Science & IT, Wollaton Road University of Nottingham, Nottingham.
18. PhD Zoran Trajčevski, President of Broadcasting Council of Republic of Macedonia.
19. Vanredni profesor Spalević Petar, Tehnički fakultet, Kosovska Mitrovica.

ADRESA ORGANIZATORA:

Univerzitet Sinergija

Raje Baničića bb, Bijeljina

Tel. +387 55 217-101, +387 55 217-100,

E-mail: univerzitet@sinergija.edu.ba

Prezentacija: www.sinergija.edu.ba.

Plenarna predavanja: RADOVI PO POZIVU			
Red. br.	Naziv rada	Autor(i)	Strana
1.	GLOBALIZACIJA MEĐUNARODNE TRGOVINE SA POSEBNIM ASPEKTOM NA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA	Budimir Stakić Vesela Čurković	10
2.	GLOBALIZACIJA I UTICAJ NA POSLOVANJE	Mladen Veinović Đorđe Antić	17
3.	FUNKCIONISANJE DRŽAVE U OBLASTI BEZBEDNOSTI DRUMSKOG SAOBRAĆAJA -PRAVNI I SAOBRAĆAJNI ASPEKT-	Pavle Galić	25
4.	UTICAJ INTERNETA NA POSLOVANJE SAVREMENE MUZIČKE INDUSTRIJE I KONCEPT AUTORSKIH PRAVA	Novica Petrović	32
Sekcija 1. EKONOMIJA			
Predsedavaju: redovni profesor dr Milenko Stanić			
Red. br.	Naziv rada	Autor(i)	Strana
1.	OD SVOJINSKE TRANSFORMACIJE DO STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA U SRBIJI	Slobodan Barać Predrag Vukadinović	38
2.	GLOBALNI PROIZVOD – STANDARDIZACIJA I ADAPTACIJA	Milorad Miljković Slavko Alčaković	45
3.	MENADŽERSKO IZVEŠTAVANJE	Zoran Petrović Kosana Vićentijević	52
4.	GLOBALIZACIJA I STRANE DIREKTNE INVESTICIJE U SRBIJI	Predrag Vukadinović Goranka Knežević Vule Mizdraković	57
5.	PRIVATIZACIJA JAVNOG SEKTORA KAO DEO MEĐUNARODNE EKONOMSKE POLITIKE	Branka Paunović	64
6.	UTICAJ MULTINACIONALNIH KOMPANIJA NA STVARANJE GLOBALNE KULTURE POTROŠAČA	Sveto Veselinović	69
7.	USPOSTAVLJANJE STRUKTURE SISTEMA ODBRANE OD RIZIKA U FUNKCIJI NADZORNOG ODBORA I ODBORA ZA REVIZIJU	Mile Stanišić	75
8.	PRAĆENJE I ANALIZA TROŠKOVA KAO PRETPOSTAVKA USPJEŠNOG POSLOVANJA PREDUZEĆA	Slavko Lošić	91
9.	GLOBALIZACIJA I FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE FINANSIJSKIH INSTRUMENATA	Goranka Knežević Vule Mizdraković Nada Arežina Danka Stefanović	101
10.	GLOBALIZACIJA I PROMENE POSTOJEĆEG MODELA FUNKCIONISANJA JAVNIH VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA REPUBLIKE SRBIJE	Milovan Stanišić Tanja Petričević	109
11.	UTICAJ GLOBALIZACIJE NA POSLOVANJE U DELATNOSTI OSIGURANJA U SRBIJI I REGIONU	Ranko Renovica Ilija Smiljanić	117
12.	TEHNOLOŠKI TRANSFER KAO FAKTOR RAZVOJA PREDUZETNIŠTVA	Radoslav Avlijaš Goran Avlijaš	125
13.	GLOBALIZACIJA I GLOBALIZAM: DVA ASPEKTA MODERNOSTI	Vladimir Džamić Milan I. Miljević	131

14.	UPRAVLJANJE INTELEKTUALNIM KAPITALOM, MOĆ NA GLOBALNOM TRŽIŠTU	Mirjana Šekarić Marina Kostić Jelena Šekarić- Sotirovski	136
15.	UPRAVLJAČKA KONTROLA PREDUZEĆA U USLOVIMA GLOBALIZACIJE	Milovan Rogan	141
16.	ANALIZA VALIDACIJE MERA RIZIKA NA PRIMERU GLOBALNOG BANKARSKOG TRŽIŠTA	Ivica Terzić Marko Milojević	147
17.	PAMETNE HR STRATEGIJE I GLOBALIZACIJA	Mirjana Šekarić Jelena Šekarić – Sotirovski Marina Kostić	154
18.	UTICAJ PROCESA GLOGLIZACIJE NA TURISTIČKU INDUSTRIJU	Danijela Mate Miroslav Lutovac	162
19.	RAZVOJ HOTELSKOG POSLOVANJA U SRBIJI U USLOVIMA GLOBALIZACIJE PRIMENOM FRANŠIZINGA	Tijana Radojević Nikica Radović	168
20.	KONKURENTNOST DOMAĆE PRIVREDE NA GLOBALNOM TRŽIŠTU	Snježana Stanišić	171
21.	UTICAJ MEĐUNARODNE REGULATIVE NA FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE KOMPANIJA POSMATRANO SA ASPEKTA STALNE IMOVINE	Marko Milojević Ivica Terzić	176
22.	GLOBALIZACIJA, MIGRACIJE POSLOVA I EKONOMSKI RAZVOJ	Marina Savković Ljiljana Jeremić	184
23.	KLASTERI KAO MOGUĆNOST EKONOMSKOG RAZVOJA	Biljana Ivanova Novica Conić	191
24.	SOCIO-EKONOMSKI DOPRINOS MUZEJA: STUDIJA SLUČAJA NARODNOG MUZEJA VALJEVO	Vladimir Krivošejev	198
25.	GLOBALIZACIJA I FAKTORI KOJI DOPRINOSE GLOBALIZACIJI	Tamara Lukić	203
26.	MEĐUNARODNE EKONOMSKE TRANSAKCIJE: STANJE I PROMENE TOKOM PROCESA GLOBALIZACIJE	Ninela Kordić	207
27.	UTICAJ EKONOMSKIH FAKTORA NA NATALITET U SRBIJI	Nenad Stanić Mirjana Šekarić	216
28.	UPRAVLJANJE ZNANJEM I GLOBALIZACIJA	Jelena Vukašinović	223
29.	UPRAVLJANJE KONFLIKTIMA U FUNKCIJI IZLASKA PREDUZEĆA IZ KRIZE	Mihajlo Nikolić	229

Sekcija 2. Informacioni sistemi i tehničke nauke

Predsedava:

redovni profesor dr Dušan Regodić, dipl. inž.

Red. br.	Naziv rada	Autor(i)	Strana
1.	PLAGIJARIZAM I ZAŠTITA INTELEKTUALNE IMOVINE NA INTERNETU	Dejan Čapara Gojko Grubor Dušan Regodić Nenad Ristić	240
2.	KONSTRUISANJE GENERATORA SLUČAJNIH BROJEVA PREKO FIZIČKOG IZVORA INFORMACIJA - TRNG	Nikola Savanović Saša Adamović Aleksandar Jevremović Milan Milosavljević Mladen Veinović	248

		Marko Šarac	
3.	ELECTRONIC SERVICES AVAILABILITY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA	Prohaska Andrej Gojko Grubor Nenad Ristić Angelina Njeguš	253
4.	MAGMA FLEET MANAGER v2.0	Miloš Dobrojević	263
5.	STEGANOGRFSKE METODE U ĆIRILIĆNOM PISMU	Mladen Veinović Miroslav Čajić Bogdan Brkić Zoran Janković	268
6.	GLOBALIZACIJA I SAVREMENI KONCEPT E-PROIZVODNJA	Dušan Regodić Gojko Grubor Aleksandar Jevremović Slobodan Jovanović	272
7.	SAJBER-TERORIZAM TERORIZAM MODERNOM KOMPJUTERSKOM TEHNOLOGIJOM KOJA KORISTI RAČUNARE POVEZANE NA INTERNET KAO MEDIJ NAPADA.	Milutin Ateljević Branko Habuš	284
8.	MODEL KVALITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU	Radmila Živković Jelena Gajić Ivana Brdar	289
9.	KVALITET OTPADNE VODE I ZAGAĐENOG VAZDUHA U POSTUPCIMA GALVANSKO-HEMIJSKE ZAŠTITE	Božidarka Arsenović	298
10.	MERENJE MOMENTA VALJANA NA MODELIMA LETELICA	Marija Samardžić Dušan Regodić Zoran Anastasijević Dragan Marinkovski	304
11.	UTICAJ GLOBALIZACIJE NA ELEKTRONSKO POSLOVANJE U JAVNIM NABAVKAMA	Novica Conić Biljana Ivanova	309
12.	INDUSTRIJSKI RIZIK -PROBLEM SAVREMENE CIVILIZACIJE	Dragan Stojanović	315
13.	POŽAR I MJERE ZAŠTITE NA OBJEKTU ZA SUŠENJE ZRNASTIH PROIZVODA	Milorad Čupurdija Damir Šiplika	320

Sekcija 3. PRAVO

Predsedava:

Redovni profesor dr Slavoljub Vukićević

Red. br.	Naziv rada	Autor(i)	Strana
1.	PRAVNI ASPEKTI ELEKTRONSKOG POSLOVANJA	Dragan Prlja Miodrag Savović	333
2.	KRIVIČNO DELO UGROŽAVANJE JAVNOG SAOBRAĆAJA U SRBIJI, U PERIODU 2005-2009 GODINE	Stojadin Jovanović Jovica Vasiljević	337
3.	PRINUDNA KUPOVINA AKCIJA KAO INSTRUMENT ZAŠTITE MANJINSKIH AKCIONARA – ODNOS DOMAĆIH PROPISA SA REGULATIVOM EVROPSKE UNIJE	Ivan Nikčević Jovan Nikčević	345
4.	DUŽNIČKO ROPSTVO - PRINUDNI RAD U SAVREMENOM RAZVOJU	Slobodanka Kovačević-Perić	353
5.	UPOREDNOPRAVNA ANALIZA ELEKTRONSKE TRGOVINE	Žaklina Spalević	362

6.	UGOVOR O STRUČNOM USAVRŠAVANJU I PORESKA EVAZIJA	Velisav Marković	370
7.	NORMATIVNE PRETPOSTAVKE ODBRANE OD TERORIZMA, KAO SEGMENT ZAŠTITE SAVREMENOG POSLOVANJA (KOMPARATIVNA ANALIZA BRITANSKOG ZAKONODAVSTVA)	Žarko Čulibrk	378
8.	ANALIZA PRAVNOG OKRUŽENJA KAO PRETPOSTAVKA DEFINISANJA STRATEGIJE PRIVREDNOG DRUŠTVA	Neno Sebastijanović	384
9.	HARMONIZACIJA NACIONALNIH PRAVNIH SISTEMA SA PRAVOM EU I SAVREMENO POSLOVANJE	Slavoljub Vukićević Milorad Janković Biljana Dimitrić	392
10.	PRAVNI PROPISI I NJIHOVO STVARANJE U REPUBLICI SRPSKOJ	Milorad Janković Ljubinko Mitrović	402
11.	GLOBALIZACIJA UPOTREBE POLICIJSKOG PREGOVARANJA U KRIVIČNO PRAVNOM POSTUPANJU KOD TALAČKIH SITUACIJA	Predrag Tošić Milomir Čodo	411
Sekcija 5. ENGLISKI JEZIK			
Predsedava: Vanredni profesor dr Smiljka Stojanović			
Red. br.	Naziv rada	Autor(i)	Strana
1.	PRENESENA ZNAČENJA I NJIHOVO PREVOĐENJE	Dalibor Kesić Emir Muhić	420
2.	POSTMODERNISTIČKA GLOBALIZACIJA U ROMANIMA GREJAMA SVIFTA: VIŠESTRUKOST ISPRIPOVIJEDANE ISTORIJE	Borjanka Đerić	425
3.	JEZIK I ROD U POSLOVNOJ KOMUNIKACIJI	Valentina Bošković	430
4.	GLOBALIZACIJA I POSTKOLONIJALIZAM U ROMANU ARUNDATI ROJ BOG MALIH STVARI	Milena Nikolić	435
5.	DŽOZEF KONRAD: UMETNOST NARACIJE	Milan Živković	441
6.	JEZIK GLOBALIZACIJE: DISKURS GRAĐENJA INTERNOG I EKSTERNOG KORPORATIVOG ETOSA	Marija Plavša	448
7.	NEFAKTIVNI GLAGOLI U POLITIČKIM INTERVJUIMA U ENGLISKOM I SRPSKOM JEZIKU	Maja Nikolić	454

**Plenarna predavanja:
RADOVI PO POZIVU**

**Tema:
“GLOBALIZACIJA I SAVREMENO
POSLOVANJE”**

GLOBALIZACIJA I GLOBALIZAM: DVA ASPEKTA MODERNOSTI**GLOBALIZATION AND GLOBALISM: TWO ASPECTS OF MODERNITY****Vladimir Džamić**

Univerzitet Singidunum, Danijelova 32, Beograd, Republika Srbija

tel: +381 11 3093 358

vdzamic@singidunum.ac.rs**Milan I. Miljević**

Univerzitet Singidunum, Danijelova 32, Beograd, Republika Srbija

tel: +381 11 3094 033

mmiljevic@singidunum.ac.rs**Sažetak**

U ovom članku autori će pokušati da objasne pojamovnu i suštinsku razliku između konceptata globalizacije i globalizma. Iako je reč o konceptima koji su veoma povezan i na prvi pogled slični, globalizacija i globalizam u naučnom smislu nisu i ne mogu biti isto. Globalizacija je savremeni proces koji utiče na društvenu, političku i ekonomsku sferu, dok je globalizam savremena politička ideologija koja ima svoju vrednosnu osnovu. Stoga će autori pokušati da pokažu koje su suštinske razlike ova dva koncepta i kako one utiču na savremene ekonomske procese i odnose.

Ključne reči: globalizacija, globalizam, protivrečnosti globalizacije, međunarodni ekonomski odnosi

Abstract

In this paper, the authors will try to explain the concept and essence of the difference between the concepts of globalization and globalism. Although the terms of the concepts that are highly connected and apparently similar, globalization and globalism in the scientific sense are completely different. Globalization is a modern process that affects the social, political and economic sphere, while globalism is contemporary political ideology that has a value base. Therefore, the authors will try to show the main difference between these two concepts and how they affect the modern economic processes and relationships.

Keywords: globalization, globalism, discontents of globalization, international economic relations.

Uvod

Imajući u vidu prethodna razmatranja, nameće se pitanje: gde su prapočetci globalizacije i da li je ovaj proces postojao oduvek ili se pojavio, kako misle neki od autora, tek nakon rušenja Berlinskog zida 1989. godine? Globalizacija se u svom rudimentarnom obliku javila još u najranijim periodima istorije ljudskog društva. Širenje različitih ideja, verovanja, vrednosti, religija, u državama koje se međusobno ne graniče, može se posmatrati kao prvi, rudimentarni oblik globalizacije. Naravno, širenje znanja, ideja, vrednosti, verovanja, načina života ili religijskih ubeđenja, bilo je znatno sporije u vreme hidrauličnih društava orijenta ili antičkih grčkih polisa, nego danas u eri savremenih komunikacija i informacionih tehnologija. Bilo kako bilo, ne može se prenebregnuti činjenica da su prve dimenzije globalizacije, pre svega ekološka i vojna dimenzija, nastale sa prvim zagađenjima životne sredine i širenjem oružanih sukoba na pojedinim kontinentima među ondašnjim državama.

Brojne akademske polemike i debate o globalizaciji nagoveštavaju da je polje teorijskih pristupa ovom fenomenu, veoma bogato. Različite teorije o globalizaciji pokušale su ili će pokušati da daju odgovor na pitanja poput onih kada je nastala globalizacija, gde su njeni koreni, a gde joj je eventualni završetak; kakve pozitivne i negativne posledice ovaj fenomen ima na opstanak i razvoj

čovečanstva, pojave, procese i odnose u savremenom dobu u kome živimo. Na ova brojna pitanja, različiti teoretičari su odgovarali različito.

Intenziviranje debate o globalizaciji i globalizmu nastavljeno je posebno nakon 2008. godine i početka velike svetske ekonomske krize, kada se sve češće diskutovalo o tome kako je upravo globalizacija uzrok krize. Stoga smatramo neophodnim da posebno istaknemo razlikovanje konceptata globalizacije i globalizma, jer je reč o fundamentalno različitim konceptima.

Globalizacija i globalizam: pojmovno određenje

Veoma je važno napraviti jasnu distinkciju između pojmova međuzavisnost i globalizacija, budući da se ovi pojmovi često poistovećuju. Pod međuzavisnošću se podrazumeva postojanje uzajamne zavisnosti država, pojava, procesa i odnosa u njima na jednom ili više nivoa (ekonomskom, političkom, kulturnom i slično). Najčešće je u ranijim periodima istorije bilo reči o međuzavisnosti susednih država, gde je ekonomski poredak jedne uslovljavao poredak druge, bilo u pozitivnom, bilo u negativnom smislu. Ukoliko ovakva međuzavisnost postoji istovremeno na više različitih nivoa, reč je o tzv. višestepenoj međuzavisnosti. Dakle, međuzavisnost je samo jedna sastavna komponenta procesa globalizacije, a ne sinonimni pojam. Neki autori globalizaciju pokušavaju definisati normativno i konkretno-istorijski. Tako se kaže da je globalizacija „proces svestranog povezivanja sveta i njegovog uspostavljanja kao ravnopravne i pluralističke zajednice slobodnih pojedinaca“, ali i da se globalizacija može odrediti kao „proces i sistem konfliktnog povezivanja sveta“ čiji sadržaj najpre određuje „planetarizacija kapitala, interesi i uticaj velikih korporacija i pre svega Sjedinjenih Država“¹. Ovakvo konkretno viđenje globalizacije prilično je teško argumentovano osporiti. Entoni Gidens (Anthony Giddens) kaže sledeće: „Globalizacija se može definisati kao intenzifikacija društvenih odnosa na svetskom planu, koja povezuje udaljena mesta na takav način da lokalna zbivanja uobličavaju događaji koji su se odigrali kilometrima daleko i vice versa“, ukazujući na dijalektički karakter procesa globalizacije². Jedno od poznatijih poimanja globalizacije svakako je ono koje je dao istaknuti dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju iz 2001. godine, Džozef Stiglic (Joseph Stiglitz). U svojoj čuvenoj knjizi „Protivrečnosti globalizacije“, Stiglic kaže da je globalizacija „čvršća integracija zemalja i naroda sveta do koje dolazi (...) rušenjem *veštačkih* barijera za protok robe, usluga, kapitala, znanja i (u manjoj meri) ljudi preko granica“³.

Globalizaciju kao sveobuhvatni proces treba razlikovati i od pojma *globalizam*, koji se vrlo često laički poistovećuje sa pojmom globalizacije. Globalizam je u uslovima novog svetskog poretka, možemo slobodno istaći, politički i ekonomski pokret koji ističe važnost umanjavanja državnog suvereniteta u oblastima političkog, ekonomskog i pravnog poretka; ideju o brisanju granica među državama i stvaranje tzv. globalnog svetskog poretka na osnovu, kako se često naglašava, zajedničkih vrednosti, ideja ili interesa. Budući da ovako shvaćeni globalizam ima određenu ideološku potku, ne treba ga izjednačavati sa pojmom globalizacije, koji je kako to sjajno ističe Stiglic, vrednosno potpuno neutralan. Stiglic ističe da se o procesu globalizacije ne može reći ni da je dobar, niti da je loš, jer je proces po sebi vrednosno neutralan, ali da vrednosno može da se odredi *način na koji se upravlja globalizacijom*⁴.

Najjednostavnije rečeno, *globalizacija je sveobuhvatni društveni proces, a globalizam je savremena politička ideologija*. Kao sveobuhvatni društveni proces, globalizacija funkcioniše kao svojevrsni *perpetuum mobile*, koji determinišu tri vrlo važna činioca: razvoj informacionih i komunikacionih tehnologija, nastanak i delovanje multinacionalnih kompanija kao ekonomskih subjekata i širenje liberalnog kapitalizma u „talasima demokratizacije“. Ovaj proces obuhvata širenje ideja, vrednosti, verovanja, normi i kulturnih obrazaca na sve delove sveta. U vrednosnom smislu, sam proces je *vrednosno neutralan*, što se ne može reći za institucije ekonomske globalizacije

¹ Zoran Vidojević, *Kuda vodi globalizacija*, Filip Višnjić, Beograd, 2005, str.15.

² Entoni Gidens, *Posledice modernosti*, Filip Višnjić, Beograd, 1998, str. 69.

³ Džozef E. Stiglic, *Protivrečnosti globalizacije*, SBM-x, Beograd, 2002, str. 23.

⁴ Joseph Stiglitz, *Globalizacija i dvojbe koje izaziva*, Algoritam, Zagreb, prvo izdanje, 2004, str. 40-41.

(Međunarodni monetarni fond, Svetska banka i slično), jer je svako upravljanje podređeno određenim političkim i ekonomskim ciljevima i interesima, pa kao takvo ima sve elemente *globalizma kao ideologije, a ne globalizacije kao procesa*.

Globalizam je savremena politička ideologija, jasno zasnovana na dominaciji određenog politekonomskeg koncepta. U političkom smislu, najmoćnijih država sveta koja imaju institucionalnu moć da kroz različite standarde i politike uslovljavanja sprovedu latentnu ili manifestnu dominaciju nad onima koji pripadaju srednje ili slabije razvijenim državama. Politički uticaj veoma je naslonjen na ekonomsku moć i razvijenost i direktno joj je proporcionalan.

Ere razvoja globalizacije

Ukoliko se, pak, želimo zadržati na novovekovnoj istoriji i analizi globalizacije, čini se krajnje prigodnim shvatanje onih autora koji prepoznaju tri velike ere globalizacije, koje neki upravo tako i nazivaju, globalizacijama I, II i III¹. Prva velika era globalizacije vezuje se za postavljanje čuvenog transatlantskog kabla davnih 1860-ih godina i pronalazke parobroda i parne mašine. Ova velika era trajala je sve do početka Prvog svetskog rata 1914. godine. Na nju su svakako presudno uticali pomenuti pronalasci, zahvaljujući kojima je kretanje ljudi i roba na većim udaljenostima bilo olakšano. Druga velika era globalizacije počinje sredinom osamdesetih godina prošlog veka, zahvaljujući tehnološkoj revoluciji, razvoju međunarodne trgovine, integraciji Narodne Republike Kine u svetsku privredu, ali svakako i padu komunizma i rušenju Berlinskog zida koje je označilo kraj blokovske podela i početak integracije bivših komunističkih država u okvire svetske ekonomije².

S početka dvadesetprvog veka, kako to upućuje Dejvid Held (David Held), sve je češće „postavljanje epitafa globalizaciji“³. Ipak, globalizacija nije utihnula i ne postoje naznake da će utihnuti u skorijem periodu. Tako se može reći da živimo u trećoj velikoj eri globalizacije koju najpre karakteriše širenje informacionih i komunikacionih tehnologija, značajan pad cene telekomunikacija (pre svega mobilne telefonije) i računarske opreme, širenje multinacionalnih kompanija i njihova dominacija u globalnoj ekonomiji, ali i sve očigledniji gubitak političkog i ekonomskog suvereniteta država, uz dominaciju globalnih političkih i ekonomskih institucija, uz otvoreno pitanje da li ovo odricanje od suvereniteta važi za najmoćniju državu sveta, poput Sjedinjenih Država.

Da li je i globalizacija kao proces protivrečna?

O kontroverznosti procesa globalizacije piše i čuveni nobelovac, Džozef Stiglic, koji s pravom postavlja pitanje kako je to jedna sila koja je donela toliko dobra postala tako kontroverzna⁴. Koje se to pozitivne posledice globalizacije danas više nego jasno uočavaju? *Prvo*, globalizacija je sa sobom donela veliko otvaranje međunarodne trgovine i na taj način nesumnjivo doprinela povećanju ekonomskog rasta i poboljšanju ekonomskog standarda brojnih država savremenog doba, pre svega onih koje se smatraju državama „Trećeg sveta“. *Drugo*, upravo zahvaljujući globalizaciji životni vek ljudi se produžio, posebno imajući u vidu demografske pokazatelje iz država u razvoju. *Treće*, ako bi se za pojedine periode ljudske istorije moglo reći da su bili ispunjeni izolacionizmom i odeljenošću između država, treću veliku eru globalizacije u kojoj živimo svakako odlikuje povećanje višestepene međuzavisnosti između država, pojava, procesa i odnosa u njima. *Četvrto*, globalizacija je neretko doprinosila osećaju zajedništva unutar svetskog društva. Tako su brojni primeri globalne humanitarne pomoći najugroženijim delovima sveta. *Peto*, globalizacija je doprinela širenju onih vrednosti na kojima počiva savremeni politički poredak – vladavina prava, pravna država, ljudska i građanska prava

¹ Branko Milanović, *Dva lica globalizacije*, Arhipelag, Beograd, 2007, str. 13-16.

² *Ibidem*, str. 13.

³ David Held and Anthony Mc Grew (edit.), *Globalization Theory – Approaches and Controversies*, Polity Press, Cambridge, 2007, str. 1.

⁴ Džozef E. Stiglic, *Protivrečnosti globalizacije*, SBM-x, Beograd, 2002, str. 18.

i slobode, slobodno tržište, demokratija¹ i dr. Svi ovi elementi jesu neosporno elementi neoliberalnog novog svetskog poretka u kome živimo, a za koji će mnogi reći da je u ekonomskom smislu potpuno poražen najnovijom globalnom ekonomskom krizom, najvećom koju svet pamti u savremenoj ekonomskoj i političkoj istoriji.

Međutim, svi ovi navedeni parametri imaju i lice i naličje. Iako se zaista može reći na osnovu ekonomskih pokazatelja da je ekonomska globalizacija doprinela povećanju standarda i ekonomskog rasta brojnih država na svetu, ne može se reći da je sa sobom donela uspostavljanje ekonomske ujednačenosti², a da je *ekonomija obima* nastala globalizacijom upravo najodgovornija za ekonomski rast i razvoj³. Ako je globalizacija samo donela pozitivne ekonomske efekte, kako je moguće da se danas bruto društveni proizvod razvijenih država razlikuje od najnerazvijenijih nekoliko desetina puta. Sa druge strane, ukoliko je standard ljudi postao bolji, kako se dogodilo da oko sedmina svetske populacije nema pristup vodi za piće, te taj problem postaje jedan od dominantnih ekoloških, ekonomskih i političkih problema savremenog doba. Najzad, ako je u ekonomskom smislu globalizacija donela samo dobro, kako je moguće da se dogodila globalna ekonomska kriza nesagledivih razmera, od koje se države i svetske ekonomske institucije još uvek oporavljaju.

Ukoliko se tvrdi da se životni vek ljudi produžio, treba jasno napomenuti da takva tvrdnja nije nužno istinita, posebno imajući u vidu nerazvijene države sveta u kojima se i dalje umire od bakterijskih infekcija koje leči običan antibiotik. Nije li ideal da novi svetski poredak svima obezbedi jednako pravo na život i jednako kvalitetnu socijalnu i zdravstvenu zaštitu? Ukoliko jeste, mora se reći da je ta misija doživela svoj neuspeh, makar za sada, a ukoliko, pak, nije onda treba reći da je ranije izneta tvrdnja o dužem životnom veku previše generalizovana i uopštena.

Međuzavisnost danas neupitno postoji. Međutim, da li je reč samo o međuzavisnosti ili ipak o vesternizaciji čitavog sveta i usklađivanju postojećih vrednosti sa vrednostima Zapada i zapadnog načina života. Ukoliko je reč o dominaciji Zapada, da li se može govoriti o među(sobnoj) zavisnosti ili je reč o nekoj vrsti latentnog imperijalizma? Ovo pitanje ostaje u potpunosti otvoreno za različite odgovore i različite argumentacije.

Zaključna razmatranja

Globalizacija nije donela samo zajedničku, globalnu humanitarnu pomoć onim delovima sveta koji su ugroženi prirodnim nepogodama ili kakvim drugim pošastima. Naprotiv, ne treba zaboraviti sve one situacije kada je kolektivna upotreba sile u ime zajedničkih vrednosti, dovodila do humanitarnih katastrofa širokih razmera. Upravo zbog brojnih primera iz savremene političke istorije čovečanstva, teško je reći da je globalizacija samo stvarala humanitarnu pomoć, a ne i humanitarne katastrofe. Uz to, za razliku od perioda nastanka moderne države, koja je jedina imala monopol nad sredstvima prinude, autori poput američkog mislioca Džozefa Naja (Joseph Nye) reći će da je upravo globalizacija dovela do *demokratizacije nasilja*, učinivši nasilne metode dostupnim ne samo državama, već i grupama i pojedincima.

Najzad, demokratija jeste doživela svoje širenje u talasima, kako to kaže Hantington. Nesporo je da je nastala u Heladi nekoliko vekova pre Hrista i da se proširila na ostale krajeve planete. Širenje *ideje demokratije* bilo je presudno i svakako je jedna od ključnih komponenti socio-političke globalizacije. Sve to ipak nije dovoljno da bi se nedvosmisleno zaključilo da je globalizacija demokratski proces i da nužno garantuje demokratiju. To što danas Narodna Republika Kina prihvata

¹ U prilog ovoj tvrdnji može se navesti čuvena teorija „talasa demokratizacije“ koju navodi čuveni Semjuel Hantington (Samuel Hantington) u svom delu „Treći talas“ (videti: Semjuel P. Hantington, *Treći talas*, Stubovi kulture, Beograd, 2004, str. 41-51).

² Ujednačenosti, a ne jednakosti – jer ekonomska jednakost kao koncept nije postojala i ne može postojati u praksi, već se može posmatrati samo kao jedan od ideala.

³ Ovde je važno napomenuti da postoje autori koji su isticali da povećanje proizvodnje ne donosi samo po sebi ekonomiju obima i da je, sa druge strane, u ekonomijama obima jako teško konkurisati dominantnim ponuđačima određene robe (videti: Erik S. Reinert, *Globalna ekonomija*, Čigoja štampa, Beograd, 2006, str. 62).

neka pravila slobodne tržišne ekonomije i postaje globalni takmac Sjedinjenih Država, Evropske unije i Japana, ne znači da je prihvatila sva obeležja zapadne demokratije. Sa druge strane, ni one države koje imaju svoje demokratske ustave više vekova, nisu uvek bile predvodnici liberalno-demokratskih ideja, već katkad i ideja rasne segregacije i aparthejda, čak i u vreme kada su bili globalni ekonomski igrači bez premca (npr. Sjedinjene Države početkom druge polovine prošlog veka).

Ovakva komparativna analiza jasno pokazuje da je globalizaciju teško okarakterisati jednom rečju kao pozitivan ili negativan proces. Zato smo mišljenja smo da je globalizaciju pogrešno posmatrati kao kompaktnu celinu, upravo zbog postojanja velikog broja različitih dimenzija i dualnog karaktera koji svaka od ovih dimenzija, pa i globalizacija u celini ima.

LITERATURA

- [1.] Gidens, Entoni, Posledice modernosti, Filip Višnjić, Beograd, 1998.
- [2.] Hantington P. Samjuel, Treći talas, Stubovi kulture, Beograd, 2004.
- [3.] Held, David and Mc Grew Anthony (edit.), Globalization Theory – Approaches and Controversies, Polity Press, Cambridge, 2007.
- [4.] Milanović, Branko, *Dva lica globalizacije*, Arhipelag, Beograd, 2007.
- [5.] Reinert Erik S., Globalna ekonomija, Čigoja štampa, Beograd, 2006.
- [6.] Stiglic E. Džozef, Protivrečnosti globalizacije, SBM-x, Beograd, 2002.
- [7.] Stiglitz Joseph, *Globalizacija i dvojbe koje izaziva*, Algoritam, Zagreb, prvo izdanje, 2004.
- [8.] Vidojević, Zoran, Kuda vodi globalizacija, Filip Višnjić, Beograd, 2005.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

339:327(082)
316.32
811

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Синергија "Глобализација и
савремено пословање" (14 ; 2013 ; Бијељина)
Zbornik radova [Електронски извор] / XIV
Međunarodni naučni skup Sinergija 2013,
20.12.2013. godine, Bijeljina ; [organizator]
Univerzitet Sinergija Bijeljina. - Bijeljina :
Univerzitet Sinergija, 2013 (Studio Avalon : CD
izdanje). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) :
tekst ; 12 cm

Sistemske zahtjevi: Nisu navedeni. - Tiraž 200. -
Radovi na srp. i eng. jeziku. - Bibliografija uz
sve radove. - Rezimeji na eng. jeziku.

ISBN 978-99955-26-32-0
1. Универзитет Синергија Бијељина

COBISS.BH-ID 4069656

SINERGIJA2013

Naučni skup SINERGIJA je godišnji, nacionalni skup koji ima za cilj razmenu iskustava i transfer znanja kroz formalne i neformalne vidove komunikacije njegovih učesnika.

www.sinergija.edu.ba

